

Alliansen på väg
mot klimatmålen

1. Sammanfattning

Åren 1997 till 2008 minskade utsläppen av klimatgaser i Sverige med 1,5 procent per år, i linje med de utsläppsmål som rekommenderas av forskare och har antagits av EU. Men under Allianspartiernas år vid makten har det svenska klimatarbetet mer eller mindre tvärstannat. Takten i utsläppsminskningar har mer än halverats. De kommande tio åren förutses den bli knappt 0,6 procent per år.

Om den takten tillåts bestå kommer Sverige inte att nå övergripande klimatmål i tid. Utsläppen i rika länder behöver minska med minst 90 procent till år 2050. EU:s mål är en minskning med 80-95 procent. I den takt som Alliansen bedriver klimatarbetet kommer den undre gränsen i EU:s mål att nås år 2205, 155 år för sent. En 40-procentig minskning, vilket rekommenderas till år 2020 av forskare och experter, kommer att nås först år 2062.

Men Allianspartierna är nöjda. I sitt valmanifest anger de att det inte behövs fler nya åtgärder på klimatområdet.

Mot denna bakgrund är det inte svårt att förstå att svensk klimatpolitik har börjat få dåligt anseende även utomlands. I en årlig ranking av klimatpolitik i hela världen rasade Sverige från tionde till 18:e plats förra året.

En passiv och feg klimatpolitik medför även andra risker. Sverige kan halka efter i utvecklingen om vi har så låga ambitioner att vi inte behöver göra någonting. Investeringar och forskning om ny teknik kommer att hamna i andra länder, liksom introduktion av produkter med den senaste miljötekniken. Vi riskerar att förlora mängder av arbetstillfällen, inte minst i glesbygd.

De rödgröna partierna vill bedriva en klimatpolitik som ökar takten i klimatarbetet igen. Våra mål och åtgärder kommer att medföra en minskning av utsläppen med över två procent per år. Under de kommande tio åren minskar Sveriges utsläpp då med tio miljoner ton mer än med allianspolitik, 50 miljoner ton per år år 2020 mot 60 miljoner ton.

Då klarar Sverige de mål som anges av forskare och EU. Det kommer även att ge ny energi till näringsliv och industri och upprätta Sveriges skamfilade rykte utomlands. Sverige kan åter bli en förebild och inspirationskälla för andra länder. Samtidigt fortsätter vi att minska utsläppen utanför Sverige.

Skillnaderna i politiken får naturligtvis även genomslag i vilka åtgärder som vidtas. De rödgröna har överenskommelser på ett 20-tal områden där allianspartierna har lägre ambitioner eller helt saknar förslag.

2. Bakgrund

Den vedertagna gränsen för en acceptabel klimatförändring går vid två graders temperaturökning per århundrade. För att klara det anser forskare och experter att utsläppen i rika länder behöver minska med cirka 90 procent. Många rika länder, bland andra EU, har åtagit sig att minska utsläppen med 80-95 procent för att målet ska kunna nås.¹

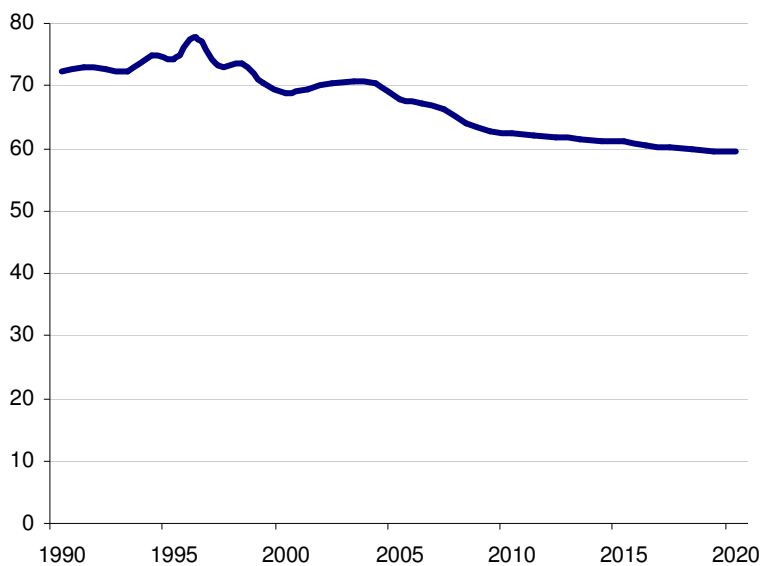
På kortare sikt, om tio år, bör utsläppen ha minskat med 25-40 procent i rika länder, jämfört med år 1990. Länder med goda förutsättningar, bland andra Sverige, förutsätts ligga i den övre delen av intervallet.

3. Svenska utsläpp

Genom en aktiv klimatpolitik sedan början av 1990-talet har utsläppen i Sverige minskat kraftigt. Från 1997 fram till 2008 var den årliga minskningen 1,5 procent.

Miljödepartementets prognoser och statistik från Naturvårdsverket² visar dock att den positiva kurvan nästan har planat ut. De närmaste tio åren förutspås minskningen bli 0,47 procent per år. I september 2010 presenterade Konjunkturinstitutet³ siffror som tyder på att lågkonjunkturen bidrar till utsläppsminskningen. Siffrorna är dock osäkra och betydelsen liten. Om beräkningarna slår in kommer minskningstakten att öka till knappt 0,6 procent per år.

Figur 1: Utsläpp i Sverige 1990-2020, miljoner ton per år⁴

Med den takten kommer vare sig forskarnas rekommendationer eller EU:s mål att uppfyllas i tid. År 2050 kommer de svenska utsläppen att ha minskat med 34 procent istället för 80 eller 90. Sverige kommer att nå 80 procents reduktion 150 år senare, år 2205.

År 2020, då forskare rekommenderar att utsläppen ska ha minskat med 40 procent, har de svenska bara minskat med 17. En 40-procentig minskning nås år 2062.

För att nå forskarnas och EU:s mål krävs från och med nu en årlig minskning kring två procent, mer än tre gånger den takt som allianspartierna har anslagit.⁵

3. Alliansens klimatpolitik

I början av 2007 tillsatte regeringen en klimatberedning för att bland annat föreslå åtgärder i Sverige. Beredningens förslag kom i januari 2008. Ytterligare ett år senare, våren 2009, presenterade regeringen sin första proposition på klimatområdet.⁶ Den innehöll bara ett fåtal av klimatberedningens många förslag.

Regeringen valde istället att luta sig mot de historiska minskningarna och åtgärder som hade gjorts av tidigare regeringar och EU. Utsläppen i Sverige skulle bara minskas med ytterligare fyra procent till 2020.

Minskningen ska ske genom mindre justeringar av koldioxidskatt och andra ekonomiska styrmedel. Ändringarna ska införas successivt med början under nästa mandatperiod.

Tillsammans med tidigare beslut från andra regeringar och EU skulle detta ge en sammantagen minskning till år 2020 med 27,4 procent jämfört med 1990. Ganska långt från de -40 som rekommenderas av forskare och experter som etappmål för rika länder med goda förutsättningar.

Regeringen menar emellertid att man även ska räkna in utsläppsminskningar som sker i andra länder. Sverige investerar sedan länge i klimatprojekt i andra länder och detta skulle kunna räknas in. Dessutom kan Sverige köpa utsläppsrätter från andra länder. Regeringen vill på detta sätt räkna hem minskningar med ytterligare 6,7 miljoner ton till år 2020.

Att räkna in utsläppsminskningar i andra länder är tillåtet enligt regelverken, men på sikt är det inte en fungerande strategi. Utsläppen i alla länder måste minska, och de länder som köper rättigheter istället för att göra något själva hamnar snabbt på efterkälken i utvecklingen. EU-kommissionen menar att de inhemska reduktionerna måste vara minst 70 procent till 2050.⁷

Tabell 1: Utsläppsminskningar 1990-2020, miljoner ton⁸

Regeringens avräkning	
Redan uppnådda minskningar och minskningar till 2020 genom tidigare beslut	11
Investeringar i andra EU-länder	2,7
Investeringar i utvecklingsländer, CDM	4
Nya åtgärder i Sverige (skatter och andra styrmedel)	2,3
Totalt	20

I allianspartiernas valmanifest 2010 sägs att klimatmålet till år 2020 nås och att inga nya åtgärder krävs. Manifestet innehåller därför inga viktiga reformer eller nya åtgärder. De mest konkreta förslagen är en så kallad supermiljöbilspremie och ökad låginblandning av förnybara bränslen i bensin och diesel (se även tabell 3).

5. Havererad klimatpolitik

I mer än tio år drev Sverige en förhållandevis progressiv politik som minskade utsläppen i landet snabbt. Även tidigare regeringar investerade i klimatprojekt i andra länder men de har aldrig tidigare använts för att sänka ambitionsnivån på hemmaplan. Fokus låg på att minska de inhemska utsläppen vilket förde Sverige till en tätposition och gav förtroende och respekt utomlands. Det ledde också mot de mål som forskare föreslog.

Genom Alliansens frånvaro av åtgärder i Sverige har klimatarbete tvärstannat. Takten i utsläppsminskningar har under Alliansens år vid makten minskat från 1,5 procent per år till knappt 0,6 procent.

Mot den bakgrunden är det inte svårt att förstå att Sveriges anseende i klimatpolitiken har rasat. Climate Action Network, en global samlingsorganisation för 500 miljöorganisationer, rankar årligen den klimatpolitik som bedrivs av regeringar över hela världen i en rapport, Climate Index.⁹ I årets upplaga av indexet har Sveriges rankning rasat från 10:e till 18:e plats.

Bland de 17 länder som nu anses ha en mer progressiv klimatpolitik finns till exempel Tyskland, Norge och Storbritannien. Men där finns även länder som vi ofta anser vara klimatomässa u-länder, till exempel Brasilien, Mexiko, Indien, Kina och Sydafrika. Sverige spelar nu i samma klimatpolitiska liga som Australien, Thailand, Portugal, Marocko, Iran och Kazakstan.

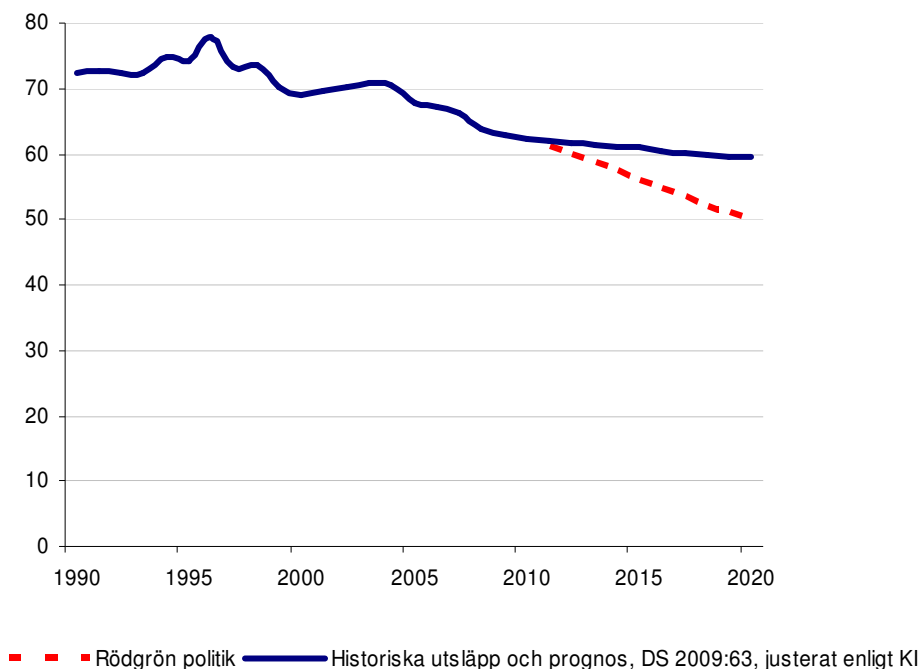
Climate Index ges ut av seriösa oberoende organisationer som saknar anledning att svartmåla något enskilt land eller regering. Beräkningarna görs systematiskt utifrån objektiva fakta och utlåtanden från över 120 klimatexperter i 57 länder. För Sveriges del överensstämmer också resultatet med vad som allt oftare sägs av miljöorganisationer, både i Sverige och utomlands. Det är bara Alliansen själva som tror att Sverige fortfarande har världens bästa klimatpolitik.

6. Rödgrön klimatpolitik

De rödgröna partierna har en annan inriktning. Vi anser att varje rikt land med goda förutsättningar måste ta ansvar för utsläppen. Jämfört med utsläppen 1990 föreslår vi minskningar med 40 procent inom landet till år 2020.¹⁰ Det innebär en minskning med över 22 procent av utsläppen de kommande tio åren, utöver den minskning som sker genom tidigare beslut.

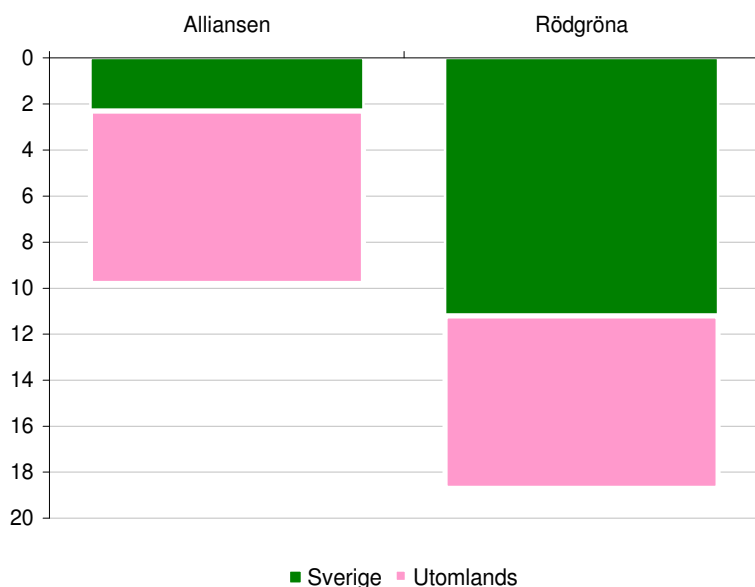
Med en rödgrön klimatpolitik kommer utsläppen år 2020 att vara under 50 miljoner ton per år, att jämföra med de 60 miljoner ton per år som kommer att släppas ut i Sverige om Alliansen får bestämma. Detta leder oss till de mål som forskare har föreslagit och EU satt upp.

Figur 2: Utsläppsminskningar i Sverige 1990-2010, miljoner ton per år

Sverige ska dessutom bidra till utsläppsminskningar i andra länder i minst den omfattning som allianspartierna anger, 6,7 miljoner ton per år. Men de ska inte räknas av på Sveriges åtagande.

Figur 3: Sammanlagda utsläppsminskningar 2010-2020, miljoner ton per år¹¹

En rödgrön klimatpolitik tar inte bara ansvar för landets utsläpp och bidrar till att minska utsläpp i andra länder, den skapar även förutsättningar för ett framtidsinriktat näringsliv med goda framtidsutsikter. Dessutom bidrar det till att skapa förtroende vid de internationella klimatförhandlingarna. En av de stora stötestenarna har varit att fattiga länder kräver att rika länder ska vidta åtgärder på hemmaplan innan de kräver saker av andra.

Tabell 2: Utsläppsminskningar 1990-2020, i Sverige och totalt, miljoner ton¹²

Avräkning	Alliansen	Rödgröna
Redan uppnådda minskningar och minskningar till 2020 genom tidigare beslut ¹³	11	11
Nya utsläppsminskningar i Sverige 2010-2020	2,3	11,2
Summa inrikes	13,3	22,2
Utrikes	6,7	6,7
Totalt	20	28,9

7. Åtgärder

De stora skillnaderna mellan de Rödgrönas och Alliansens klimatambitioner syns även i vilka åtgärder blocken vill genomföra. Alliansen anser inte att det behövs fler åtgärder, men de Rödgröna har en rad förslag som ska börja införas redan under kommande mandatperiod.

Tabell 3: Åtgärdsförslag enligt valmanifest och överenskommelser

	Alliansen	Rödgröna
Mål 2020 utsläpp i Sverige	-27 procent	-40 procent
Mål 2020 utsläpp utomlands	-7,5 miljoner ton	-7,5 miljoner ton
Mål 2050 utsläpp i Sverige	Vision ¹⁴	-90 procent
Krav på utsläppsmål i EU 2020	-20	-30
Internationell klimatfinansiering utöver bistånd	Nej	Ja, 250 mkr
Skapa internationell allians för klimatföregångare	Nej	Ja
Arbeta för ett reservat i Arktis	Nej	Ja
Höghastighetståg	Nej – utreds igen ¹⁵	Ja
Satsningar på kollektivtrafik	Nej	Ja
Infrastrukturanslag 2010-2021	-	+100 miljarder
Krav på mackar att erbjuda biodrivmedel i landsbygd	Nej	Ja
Stöd till konvertering av befintlig bilpark	Nej	Ja
Mer godstransporter på järnväg	Nej	Ja
Kilometerskatt på lastbilar	Nej	Ja
Stöd till miljöbilar	Ja, premie	Ja, skatteomläggning/premie
Klimp	Nej	Ja
Kärnkraft	Tillåt nya reaktorer	Fasa ut när den inte behövs
Förnybar energi genom elcertifikat 2020	25 TWh 2020	30 TWh
Förnybar energi genom elcertifikat 2030	Inget mål till 2030	55 TWh
Pröva fastprissystem för ny energiteknik	Nej	Ja
Öppna elnäten för småproducenter	Nej	Ja
Ta bort straffskatten på vindkraft	Nej	Ja
Insatser för att stimulera solenergi	Ja	Ja
Demoprogram för utveckling av elbilar	Ja	Ja

Tabell 3: Åtgärdsförslag enligt valmanifest och överenskommelser (forts)

	Alliansen	Rödgröna
Statliga satsningar på energiforskning förlängs	Ja	Ja
Ta bort kommunalt veto mot vindkraft	Nej	Ja
Effektiviseringsmål 2020	20 procent	25 procent
Effektiviseringsprogram för industrin	Nej	Ja
Effektiviserings-ROT	Nej	Ja
Höjd inblandning av etanol och Fame	Ja	Ja
Koldioxidskatt	Ändringar enligt klimatprop	+17 öre/kg CO ₂
Hållbara städer	Ja	Ja
Nationell miljöteknikstrategi	Ja	Ja

Noter och källor

Allmänt: Beräkningar av utsläpp och procent försvåras av att statistik och prognoser gäller utsläpp för landet som helhet medan både Alliansens och de Rödgrönas mål och beräkningar görs för enbart den icke handlande sektorn. Ibland kan det skapa förvirring vid jämförelser av uppgifter. Det är osäkert hur stora utsläpp den handlande sektorn stod för före 2005, eftersom det saknas statistik. Sedan dess står den för ungefär 20 miljoner ton per år.

¹ Se bland annat Rådets slutsatser 29-30 oktober 2009 (15265/1/09 REV 1) och miljörådets slutsatser 21 oktober 2009 (14790/09).

² Sveriges femte nationalrapport om klimatförändringar, avsnitt 1.4, Miljödepartementet, DS 2009:63. Rapporten tar hänsyn till alla styrmedel som beslutats till och med december 2009. Naturvårdsverkets statistik över utsläppen från 1990 finns på <http://www.naturvardsverket.se/sv/Klimat-i-forandring/Utslappsstatistik-och-klimatdata/Utslapp-av-vaxthusgaser/Utslapp-fran-1990/>

³ Konjunkturläget september 2010, sid 17-19, Konjunkturinstitutet, september 2010

⁴ Historiska utsläpp – Naturvårdsverkets statistikbas. Prognos - Sveriges femte nationalrapport om klimatförändringar, DS 2009:63, Miljödepartementet 2009 samt Konjunkturläget, september 2010, Konjunkturinstitutet, 2010

⁵ Om utsläppsreduktionen begränsas till 70 procent till år 2050 genom minskningar i andra länder enligt EU-kommissionens kommunikation (se not 7) nås målet år 2155. För att nå 70 procents reduktion krävs en årlig minskningstakt på 1,66 procent.

⁶ En sammanhållen klimat- och energipolitik, prop 2008/09:162 och 163

⁷ EU-kommissionen beräknar att en mindre del av minskningen till 2050 kan utgöras av minskningar i andra länder, men de inhemska utsläppen behöver åtminstone minska med 70 procent. Communication from the Commission: Analysis of options to move beyond 20% greenhouse gas emission reductions and assessing the risk of carbon leakage, 26 maj 2010.

⁸ En sammanhållen klimat- och energipolitik, prop 2008/09:162 och 163. Uppgifterna bör uppdateras med nya prognoser i Sveriges femte nationalrapport om klimatförändringar och Konjunkturinstitutets beräkningar från september 2010. Om dessa räknas in är summan 12,5 miljoner ton.

⁹ Climate index 2010, Climate Action Network och Germanwatch, december 2009. Se underliggande statistik över ranking för internationell och nationell klimatpolitik. www.germanwatch.org

¹⁰ Siffran gäller både den handlande och icke handlande sektorn, dvs landet som helhet. För den icke handlande sektorn är målet 45 procent förutsatt att EU lägger ut en 30-procentig utsläppsminskning. Om EU lägger ut mindre ska målet för den icke handlande sektorn revideras. Målet avser utsläpp 2020 jämfört med 1990 års nivå.

¹¹ Avser utsläppsminskningar till följd av nya beslut. Källor: En sammanhållen klimat- och energipolitik, prop 2008/09:162 och 163 samt En sammanhållen klimat- och energipolitik, motion till Riksdagen 2008/09:N15 av Mona Sahlin m.fl (s, v, mp) 2009

¹² Som ovan

¹³ Uppgiften är från En sammanhållen klimat- och energipolitik, prop 2008/09:162 och 163 och är inte uppdaterad efter Sveriges femte nationalrapport om klimatförändringar eller Konjunkturinstitutets beräkningar. Om dessa räknas in är summan 12,5 miljoner ton i båda fallen, vilket påverkar de följande posterna i motsvarande grad.

¹⁴ I En sammanhållen klimat- och energipolitik, prop 2008/09:162 och 163, anger regeringen att deras vision är att Sverige år 2050 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Detta är inte ett mål och är omöjligt att kvalificera i kvantitativa eller kvalitativa termer.

¹⁵ I Alliansens manifest anges att frågan ska utredas igen. Det är dock bara Folkpartiet som driver frågan medan moderaterna är starka motståndare. Allt talar för att en ny utredning bara är ett sätt att slippa visa splittring.